

به کار گیری

مخوق بشر دوستانه بین المللی

در نهادهای شبه قضایی و قضایی

محمد آقامحمدی

شابک	: 3-41-6502-964-978-۱۹۰۰۰۰ ریال
شماره کتابشناسی	: ۴۷۱۲۹۸۱
عنوان و نام پدیدآور	: به کارگیری حقوق بشردوستانه بین‌المللی در نهادهای شبه قضایی و قضایی/محمد آقامحمدی.
مشخصات نشر	: همدان: انتشارات دانشجو، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲۸۰ ص.
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۹۵.
موضوع	: دیوان بین‌المللی کیفری
موضوع	: International Criminal Law
موضوع	: حقوق بین‌الملل بشردوستانه
موضوع	: Humanitarian Law
موضوع	: حقوق بشر
موضوع	: Human rights
موضوع	: دادگاه‌های بین‌المللی
موضوع	: International Courts
رده بندی دیویی	: ۳۴۱/۴۸
رده بندی کنگره	: K Z۶۴۷۱/۱۷ ب۹ ۱۳۹۶
سرشناسه	: آقامحمدی، محمد، ۱۱۰۳ -
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
نام کتاب:	به کارگیری حقوق بشردوستانه بین‌المللی در نهادهای شبه قضایی و قضایی
مؤلف:	محمد آقامحمدی
نویت چاپ:	اول - ۱۳۹۶
ناشر:	انتشارات دانشجو
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۶۵۰۲-۴۱-۳
تیراژ:	۱۰۰۰
قیمت:	۱۹۰۰۰ تومان
مشخصات ظاهری:	۲۸۰ ص
تماس با مؤلف:	۰۹۳۶۳۳۶۱۱۴

حق چاپ برای مؤلف محفوظ است.

فهرست

مقدمه مولف

۱- فصل اول کلیات

۱-۱ معرفی برخی مفاهیم

۱-۱-۱ حقوق طبیعی

۱-۱-۲ حقوق بشر

۱-۱-۳ حقوق بشردوستانه بین‌المللی

۱-۱-۴ نسل‌کشی

۱-۱-۵ جنایت جنگی

۱-۱-۶ ترور بسم

۱-۱-۷ پهن‌های شبه‌قضایی داخلی

۱-۱-۸ مادی‌های شبه‌قضایی بین‌المللی

۲- فصل دوم: حقوق بشر و حقوق بشردوستانه

۲-۱ حقوق بشر

۲-۱-۱ حقوق بشر از دیدگاه مکاتب فکری

۲-۱-۲ حقوق بشر از دیدگاه حقوق اساسی کشورها

۲-۱-۳ حقوق بشر از دیدگاه حقوق بین‌الملل

۲-۲ مبنای حقوق بشر

۲-۳ چه حقوقی در اعلامیه جهانی حقوق بشر بیان شده است؟

۲-۴ مواد اعلامیه جهانی حقوق بشر به اختصار

۲-۵ اعلامیه حقوق بشر اسلامی (اعلامیه قاهره)

۲-۶ شورای حقوق بشر

۲-۷ تفاوت میان حقوق بشردوستانه و حقوق بشر

۲-۸ حقوق بشردوستانه چگونه شکل گرفت؟

۲-۹ حقوق بشردوستانه بین‌المللی به دو شاخه تقسیم می‌شود:

۲-۱۰ قواعد اساسی حقوق بین‌المللی بشردوستانه

۲-۱۱ حقوق بشردوستانه در چه موقعیت‌هایی قابل اجرا است؟

۲-۱۲ چه کنوانسیون‌هایی در رابطه با حقوق بشردوستانه بین‌المللی وجود دارند؟

۲-۱۳ موارد تاریخی از مداخله بشردوستانه بدلیل نقض حقوق بین‌الملل بشردوستانه

- ۵۴ ۲-۱۴ به کارگیری حقوق بشردوستانه در مخاصمات مسلحانه غیر بین‌المللی (داخلی)
- ۵۵ ۲-۱۵ ماده ۳ مشترک کنوانسیونهای چهارگانه ژنو ۱۹۴۹م
- ۵۶ ۲-۱۶ حقوق بین‌الملل بشردوستانه و مبارزه با تروریسم
- ۵۸ ۲-۱۶-۱ نظریه غیر قابل اجرا بودن حقوق بشردوستانه در مبارزه با تروریسم
- ۶۰ ۲-۱۶-۲ نظریه قابل اجرا بودن حقوق بشردوستانه در مبارزه با تروریسم
- ۶۳ ۳- فصل سوم: مهمترین منابع مورد استناد حقوق بشردوستانه بین‌المللی
- ۶۵ ۳-۱ کمیته بین‌المللی صلیب سرخ
- ۶۵ ۳-۱-۱ ایشچه کمیته بین‌المللی صلیب سرخ
- ۶۶ ۳-۱-۲ ساختار کمیته بین‌المللی صلیب سرخ
- ۶۷ ۳-۱-۳ اهم وظایف کمیته شامل موارد ذیل می‌گردد
- ۶۸ ۳-۱-۴ مصوبه و صلاحیت کمیته بین‌المللی صلیب سرخ
- ۷۳ ۳-۲ کنوانسیونهای چهارگانه ژنو ۱۹۴۹م
- ۷۳ ۳-۲-۱ پیشینه کنوانسیونهای نو
- ۷۷ ۳-۲-۲ کنوانسیون اول ژنو (رضایت منورین و بیماران در میدان جنگی)
- ۳-۲-۳ کنوانسیون دوم ژنو (راجع به بهبود رنودت زخم‌داران و بیماران و غریقان نیروهای مسلح در دریا مصوب ۱۲ اوت ۱۹۴۹م ژنو):
- ۷۹ ۳-۲-۳-۱ آشنایی با کنوانسیون
- ۸۰ ۳-۲-۳-۲ تعریف زخم‌داران و غریقان و وضعیت حقوق آنها در کنوانسیون
- ۸۳ ۳-۲-۳-۳ مقررات عمومی کنوانسیون
- ۸۵ ۳-۲-۳-۴ حمایت از ناوهای بیمار بر
- ۸۶ ۳-۲-۳-۵ وضعیت حقوقی کارکنان بیمار بر
- ۸۷ ۳-۲-۳-۶ وضعیت ظاهری ناوهای بیمار بر و کارکنان آنها
- ۸۸ ۳-۲-۳-۷ تخلفات و جرائم جنگی
- ۸۹ ۳-۲-۳-۸ مقررات جانبی کنوانسیون
- ۹۰ ۳-۲-۴ کنوانسیون سوم ژنو (مربوط به رفتار با زندانیان و اسرای جنگی می‌باشد)
- ۹۴ ۳-۲-۴-۱ شیوه برخورد
- ۹۵ ۳-۲-۴-۲ شرایط اسارت
- ۹۶ ۳-۲-۵ کنوانسیون چهارم ژنو (مربوط به حمایت از افراد غیر نظامی در زمان جنگ میباشد)
- ۱۰۱ ۳-۲-۵-۱ غیر نظامیان در مخاصمات مسلحانه
- ۱۰۳ ۳-۲-۵-۱-۱ انواع حمایت‌های صورت گرفته از غیرنظامیان

- ۱۰۴ ۳-۲-۵-۱-۲ احترام به فرد انسانی
- ۱۰۵ ۳-۲-۵-۱-۳ بیگانگان
- ۱۰۶ ۳-۲-۵-۱-۴ پناهندگان
- ۱۰۸ ۳-۲-۶ پروتکل‌های الحاقی
- ۱۱۲ ۳-۲-۷ مسوولیت بین‌المللی کشورها در نقض کنوانسیونهای چهارگانه ژنو ۱۹۴۹
- ۱۱۲ ۳-۲-۷-۱ نقش عرف در حقوق بین‌الملل بشردوستانه
- ۱۱۳ ۳-۲-۷-۲ کنوانسیونهای چهارگانه ژنو به عنوان برجسته‌ترین کنوانسیون
دربرگیرنده اصول و قواعد قراردادی حقوق جنگ
- ۱۱۵ ۳-۲-۷-۳ آیا وقوع جنگ به خودی خود جرم است؟
- ۱۱۶ ۳-۲-۷-۴ مسئولیت نقض کنوانسیونهای چهارگانه ژنو از دیدگاه عرفی
- ۱۱۸ ۳-۲-۵-۱-۵ مخاصمات مسلحانه داخلی
- ۱۱۹ ۳-۲-۷-۶ حداقل تضمین‌های ضروری قضایی شامل موارد زیر است
- ۱۱۹ ۳-۲-۸ دستاوردهای قوانین بین‌المللی چهارگانه ژنو ۱۹۴۹:
- ۱۱۹ ۳-۲-۸-۱ ماده ۳ م. ترک کنوانسیونهای چهارگانه
- ۱۲۰ ۳-۲-۸-۲ جرم ارتداد، برخی تخلفات عمده کنوانسیونهای چهارگانه
- ۱۲۰ ۳-۲-۸-۳ پذیرش اصل صلاحیت جهانی در کنوانسیونهای چهارگانه
- ۱۲۱ ۳-۲-۸-۴ ماده ۱ مکرر کنوانسیونهای چهارگانه
- ۱۲۱ ۳-۲-۹ کاستی‌های کنوانسیونهای چهارگانه ژنو ۱۹۴۹
- ۱۲۱ ۳-۲-۹-۱ عدم تعیین ترتیباتی به منظور رعایت حقوق افراد
- ۱۲۲ ۳-۲-۹-۲ عدم مشخص شدن وضعیت حقوقی اتباع غیردولتی
- ۱۲۳ ۳-۲-۱۰ ماده ۳ مشترک کنوانسیونهای چهارگانه ژنو ۱۹۴۹ م
- ۱۳۳ ۴- فصل چهارم: نسل‌های محاکم قضایی و شبه قضایی حقوق بشردوستانه بین‌المللی
- ۱۳۶ ۴-۱ نسل اول: دادگاه بین‌المللی فاتحان
- ۱۳۷ ۴-۲ نسل دوم: دادگاه قطعنامه‌ها
- ۱۳۹ ۴-۳ نسل سوم: دادگاه‌های تلفیقی یا بین‌المللی شده
- ۱۴۰ ۴-۴ نسل چهارم: دیوان کیفری بین‌المللی
- ۱۴۳ فصل پنجم: معرفی برخی محاکم قضایی و شبه قضایی بین‌المللی
در حوزه حقوق بشردوستانه
- ۱۴۵ ۵-۱ دادگاه نظامی بین‌المللی در نورنبرگ

۵-۲ دادگاه نظامی بین‌المللی شرق آسیا معروف به دادگاه توکیو

۱۵۰

۱۵۴

۵-۳ دادگاه کیفری بین‌المللی یوگسلاوی سابق

۱۵۵

۱۶۲

۵-۳-۱ یوگسلاوی، از ایجاد تا فروپاشی

۱۶۴

۵-۴ دیوان کیفری بین‌المللی رواندا

۱۶۶

۵-۴-۱ تأسیس دیوان کیفری بین‌المللی برای رواندا

۱۶۶

۵-۴-۲ احصاء جرائم تحت صلاحیت دیوان طبق اساسنامه دیوان بین‌المللی رواندا

۱۶۶

۵-۴-۲-۱ نسل زدایی

۱۶۶

۵-۴-۲-۲ جنایت علیه بشریت

۱۶۷

۵-۴-۳ برخی از آرای صادره توسط دیوان کیفری بین‌المللی رواندا

۱۷۰

۵-۵ سبب فوق‌العاده سنگال (محاكم آفریقایی فوق‌العاده)

۱۷۲

۵-۵-۱ رسیدگی آفریقا

۱۷۴

۵-۶ شعب رسیدگی به جرائم در دادگاه شهر دلی در کشور تیمور شرقی

۱۷۷

۵-۶-۱ امل تشنیلر محکمه دلی

۱۷۷

۵-۷ دادگاه ویژه سیرالئون

۱۸۳

۵-۷-۱ مروری بر تشکیل دادگاه ویژه سیرالئون

۱۸۵

۵-۷-۲ جنگ داخلی در سیرالئون

۱۸۵

۵-۷-۳ کمیسیون حقیقت‌یاب و آژانس ملی در سیرالئون

۱۸۶

۵-۷-۴ چگونگی تأسیس دادگاه ویژه سیرالئون

۱۸۸

۵-۷-۵ مینا و ساختار حقوقی دادگاه ویژه سیرالئون

۱۸۹

۵-۷-۶ صلاحیت‌های قضایی دادگاه ویژه سیرالئون

۱۹۰

۵-۷-۶-۱ صلاحیت زمانی

۱۹۰

۵-۷-۶-۲ صلاحیت سرزمینی

۱۹۲

۵-۷-۶-۳ صلاحیت ذاتی

۱۹۵

۵-۷-۶-۴ صلاحیت شخصی

۱۹۷

۵-۷-۷ مسئولیت کیفری فردی در اساسنامه دادگاه

۱۹۸

۵-۷-۸ مسئولیت کیفری ناشی از اعمال مجرمانه مشارکتی

۱۹۹

۵-۷-۹ عدم پذیرش عفو اعطایی موافقتنامه صلح لومه نسبت به

۲۰۱

جنايات مواد ۲ تا ۴ اساسنامه

۲۰۱

۵-۷-۱۰ محاکمه رهبران شورشی جبهه متحد انقلابی

۵-۷-۱۱ محاکمه رهبران شورای انقلابی نیروهای نظامی

- ۲۰۶ ۵-۷-۱۲ محاکمه نیروهای دفاع غیرنظامی
- ۲۰۶ ۵-۷-۱۳ محاکمه چارلز تیلور
- ۲۱۰ ۵-۸ محاکمه رهبران خمرهای سرخ در کامبوج
- ۲۱۶ ۵-۸-۱ شخصیت‌های مهم در کادر خمرهای سرخ
- ۲۱۸ ۵-۹ دادگاه ویژه لبنان
- ۲۲۳ ۵- فصل ششم: نقد و بررسی و ایرادات وارد بر این محاکم
- ۲۲۵ ۶-۱ دادگاه‌های نورنبرگ و توکیو
- ۲۲۷ ۶-۲ دیوان بین‌المللی برای یوگسلاوی سابق و روندا
- ۲۲۹ ۳- شعب فوق‌العاده سنگال
- ۲۳۰ ۴- شعب رسیدگی جرایم تیمور شرقی
- ۲۳۱ ۶-۵ دادگاه ویژه ملی سالتون
- ۲۳۴ ۶-۶ دادگاه فوق‌العاده کامبوج برای رسیدگی به جنایت‌های خمرهای سرخ
- ۲۳۶ ۶-۷ دادگاه ویژه لبنان
- ۲۳۹ ۶- فصل هفتم: دیوان کیفری بین‌المللی
- ۲۴۱ ۷-۱ دلایل و لزوم تأسیس یک محکمه دائمی کیفری بین‌المللی
- ۲۴۹ ۷-۲ ارکان
- ۲۴۹ ۷-۳ نگاهی اجمالی به محتوا و مهمترین مسایل اساسنامه
- ۲۵۱ ۷-۴ اهداف تشکیل دیوان کیفری بین‌المللی
- ۲۵۱ ۷-۵ تشکیلات دیوان
- ۲۵۱ ۷-۶ صلاحیت‌های دیوان کیفری بین‌المللی
- ۲۵۲ ۷-۶-۱ صلاحیت تکمیلی
- ۲۵۳ ۷-۶-۲ صلاحیت ذاتی (موضوعی)
- ۲۵۳ ۷-۶-۲-۱ جنایات نسل‌کشی
- ۲۵۴ ۷-۶-۲-۲ جنایت علیه بشریت
- ۲۵۵ ۷-۶-۲-۳ جنایات جنگی
- ۲۵۷ ۷-۶-۲-۴ جنایت تجاوز
- ۲۵۸ ۷-۶-۳ صلاحیت زمانی دیوان بین‌المللی کیفری
- ۲۵۸ ۷-۶-۴ صلاحیت شخصی دیوان بین‌المللی کیفری
- ۲۵۹ ۷-۶-۴-۱ ملاحظات درخصوص صلاحیت شخصی دیوان

۲۶۰	۵-۷- صلاحیت مکانی
۲۶۰	۷-۷ ارتباط دیوان با شورای امنیت
۲۶۱	۷-۸ همکاری‌های بین‌المللی با دیوان
۲۶۱	۷-۹ هزینه‌های دیوان (بودجه)
	فصل هشتم: بررسی ابعاد مختلف پیوستن جمهوری اسلامی ایران
۲۶۳	به دیوان کیفری بین‌المللی
۲۶۷	۷- جمع بندی و پیشنهادات
۲۷۷	منابع و مآخذ

مقدمه مولف

در این کتاب، در گام نخست، حقوق بشر، حقوق بشردوستانه، تروریسم، دادگاه‌های قضایی و شبه قضایی و ارتباط میان این مفاهیم، صلیب سرخ و کنوانسیون‌های چهارگانه ژنو بررسی شده است. در گام بعدی جنایات صورت گرفته در طی تاریخ و روند شکل‌گیری نسل‌های مختلف محاکم شکل شده در این خصوص، یعنی دادگاه‌های فاتحان، دادگاه‌های شبه قضایی، دادگاه‌های تلفیقی واکاوی شده است. در گام بعدی نقدها و ایراداتی که درخصوص این محاکم یافته شد، بیان گردید و در پایان با چوب و ریشه رسیدگی به جرائم ارتكابی در حیطه حقوق بشردوستانه در جهان امروز یعنی دیوان کیفر بین‌المللی، مطرح و بررسی شده است. می‌توان گفت در این کتاب، روند به کارگیری حقوق بشر در ستاد بین‌المللی در نهادهای قضایی و شبه قضایی، از ابتدای پیدایش آن تا به امروز، مورد بررسی قرار گرفته است.

اجرای واقعی و مؤثر حقوق بشر بیش از هر چیز، استلزام آن است که یکایک افراد به حقوق خود و دیگران آگاهی یابند و بدین ترتیب بتوانند اعضا و رعایت آنها را خواستار شوند. حقوق بشردوستانه قواعدی را در بر می‌گیرد که در دوران جنگ، اکم است و بیش از همه به کمک غیرنظامیان می‌شتابد. کمیته بین‌المللی صلیب سرخ بعنوان برکنارترین سازمان بشردوستانه جهان در سطوح بین‌المللی، منطقه‌ای، ملی و محلی به کمک مردم آسیب دیده در بلایا و سوانح می‌شتابد و جمعیت‌های ملی را در زمینه خدمات بشردوستانه و توسعه سازمان‌یاری می‌دهد. به رغم تصویب کنوانسیون‌های بسیاری از جمله کنوانسیون ژنو ۱۹۴۹، هنوز پاره‌ای از دولتها به ویژه آنهایی که درگیری‌های مسلحانه در قلمرو آنها در جریان است کنوانسیون ژنو را تصویب ننموده‌اند، اما از آنجا که بسیاری از قواعد و مقررات آن ریشه عرفی دارد بر همه دولتها چه عضو و چه غیر عضو لازم الرعایه می‌باشد. با پذیرش ماده ۳ مشترک کنوانسیون‌های چهارگانه ژنو، برای اولین بار در تاریخ حقوق بشردوستانه بین‌المللی، رابطه میان دولتها و شورشیانی که به هر دلیلی

علیه حکومت مرکزی قیام کرده بودند، وارد حقوق بین‌الملل شد که تا قبل از آن، این مقوله در حوزه صلاحیت داخلی کشورها قرار داشت. ظهور محاکم کیفری بین‌المللی متعدد پدیده جالب در قرن اخیر است که روند تکاملی آن می‌رود تا کسانی که در صدد برهم زدن نظم بین‌الملل می‌باشند را از تعقیب در امان نگذارد.

از نیمه دوم قرن بیستم به این سو، جامعه بین‌المللی در واکنش به وقوع جنایات بین‌المللی در جهان، به شیوه‌های گوناگون به مقابله پرداخته که نمونه بارز آن، تأسیس دادگاه‌های بین‌المللی کیفری در دو دهه اخیر است. از زمان کنفرانس‌های صلح لاهه ۱۸۹۹ و ۱۹۰۷ اندیشه تشکیل یک دادگاه بین‌المللی کیفری، به منظور تعقیب و مجازات جنایتکاران بین‌المللی مورد نظر بود، اما به دلیل بی‌میلی بسیاری از دولت‌ها به ایجاد یک دادگاه دائمی در سطح بین‌المللی که طبیعتاً بر منافع ملی شان تأثیر می‌گذاشت، این اندیشه مجال تحقق بیرونی نیافت. اما به تدریج زمینه تشکیل این گونه مراجع بین‌المللی فراهم شد. پس از برپایی دادگاه‌های بین‌المللی نورنبرگ و توکیو پس از جنگ جهانی دوم، که از آنها به عنوان نسل اول دادگاه‌های کیفری یاد می‌شود، نسل دوم، یعنی دادگاه‌های بین‌المللی کیفری برای یوگسلاوی سابق و رواندا متولد شدند. در دهه ۱۹۹۰ که ارکان سازمان ملل متحد به تشکیل این مراجع دخیل اقدام کردند، پیشرفتی فوق‌العاده مهم در حوزه حقوق بین‌الملل به وقوع پیوست؛ چرا که تا آن زمان، حتی طرح ایجاد دادگاه‌های بین‌المللی به طور موردی نیز ناممکن تلقی می‌شد. در تلاش برای پاسخ به جنایات ارتكابی در یوگسلاوی سابق و رواندا، اولین دادگاه‌های بین‌المللی کیفری خاص، با الگوبرداری از دادگاه‌های نورنبرگ و توکیو تشکیل شدند. تأسیس این نهادهای کیفری، موجب امیدواری فراوان برای تقویت روزافزون حقوق بین‌الملل و حفظ شأن بشر شد. چندی نگذشت که این تحول، زمینه ساز ایجاد نوعی از دادگاه‌های کیفری شد که جنبه مختلط داشتند و به نسل سوم دادگاه‌های کیفری معروف شدند. با آغاز قرن بیست و یکم، کشورهای درگیر در جنگ‌های داخلی عزم خود را جزم کردند تا به منظور خاتمه بخشیدن به جنایاتی که با آثار و تبعات سوء خود صلح و امنیت بین‌المللی را به مخاطره انداخته بودند، با مساعدت و همکاری سازمان ملل متحد، اقدام به برپایی

سومین نسل از محاکم کیفری کنند. بر این اساس، امروزه در کنار دادگاه‌های بین‌المللی کیفری، با دادگاه‌های ویژه‌ای مواجه هستیم که با عناوینی مانند دادگاه‌های تلفیقی، مختلط، دوگانه و گاه (دادگاه‌های بین‌المللی شده) شناخته می‌شوند. در واقع، از سال ۲۰۰۰ به بعد، پنج دادگاه مختلط از جمله شعب فوق العاده در محاکم کامبوج، دادگاه‌های کوزوو، هیأت‌های ویژه رسیدگی به جنایات فاحش در تیمور شرقی، دادگاه ویژه لبنان و دادگاه ویژه سیرالئون تأسیس شده‌اند که نمایانگر حرکت از الگوی دادگاه‌های نسل دوم به سوی شکل نوینی از دادگاه‌های کیفری با عناصری بین‌المللی، به نظر می‌آیند.

یکی از رچون اختراع این دادگاه‌ها با موارد قبلی، مبنای حقوقی تأسیس آنهاست. زیرا دادگاه‌های ویژه برای یوگسلاوی سابق و رواندا به موجب قطعنامه‌های فصل هفتم منشور ملل متحد و در قالب ارکان فرعی شورای امنیت ایجاد شدند، اما دادگاه‌های مختلط بر مبنای موافقتنامه‌های دوجانبه میان سازمان ملل متحد و دولتی که محل وقوع جنایات است، تشکیل شده‌اند. به طور خلاصه، قواعد حاکم بر دادگاه‌های مختلط، ترکیبی از قواعد حقوق ملی و بین‌المللی بوده، مشروعیت آنها نیز از هر دو نظام حقوقی ریشه می‌گیرد. این امر حاصل تعامل میان ارکان ملل متحد از جمله شورای امنیت و یا مجمع عمومی با دولت ذیربط است. در نتیجه، هیأت قضات و قوانین حاکم بر فرایند رسیدگی به اتهامات، در رأی ترکیب ملی و بین‌المللی است و عدالت نیز از طریق اجرای همزمان حقوق کیفری ملی و حقوق بین‌المللی کیفری تأمین می‌شود. اما فارغ از این شباهت کلی میان دادگاه‌های مختلط، نباید به تفاوتهای آنها توجه بود؛ چنان که برخی از این محاکم از جمله دادگاه ویژه سیرالئون، دادگاه ویژه لبنان و هیأت‌های ویژه رسیدگی به جنایات فاحش در تیمور شرقی با مداخله شورای امنیت و برخی دیگر از جمله شعب فوق العاده در محاکم کامبوج با تشریک مساعی مجمع عمومی سازمان ملل ایجاد شده‌اند. از منظری دیگر برخی از آنها مانند شعب فوق العاده در محاکم کامبوج، دادگاه ویژه سیرالئون و دادگاه ویژه لبنان بر مبنای انعقاد معاهده‌ای میان سازمان ملل متحد و دولت محل وقوع جنایات، و دسته‌ای دیگر نیز مانند هیأت‌های ویژه رسیدگی به جنایات فاحش در تیمور شرقی و دادگاه‌های

کوزوو به استناد قطعنامه‌های شورای امنیت ایجاد شده‌اند. تفاوت دیگر میان دادگاه‌های مختلط این است که برخی از آنها مانند شعب فوق العاده در محاکم کامبوج، هیأت‌های ویژه رسیدگی به جنایات فاحش در تیمور شرقی و دادگاه‌های کوزوو با ادغام عناصر بین‌المللی در سیستم قضایی کشور مربوط به بررسی جنایات ارتكابی در آن کشور می‌پردازند و البته در برخی موارد نیز مانند شعب فوق العاده در محاکم کامبوج به دلیل حضور قضات ملی و جنبه‌های دیگر، عنصر ملی نسبت به جنبه بین‌المللی غالب به نظر می‌آید.

قدم بعدی نوبت ظهور نسل چهارم محاکم بین‌المللی بود. سرانجام پس از سال‌ها تلاش مستمر کمیسیون حق بین‌الملل و مذاکرات فشرده دولت‌ها در ۱۷ ژانویه ۱۹۹۸ در کنفرانس دیپلماتیک نمایندگان نام‌الحتیای سازمان ملل متحد، اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی مورد تصویب قرار گرفت و با پیوستن شصت و پنج کشور در تاریخ اول ژوئیه ۲۰۰۲ به اساسنامه دیوان (اساسنامه روم) از اول جولای ۲۰۰۷ به اجرا درآمد. دیوان فعالیت واقعی خود را با پرونده‌ای از جمهوری آفریقای مرکزی از دسامبر ۲۰۰۷ آغاز نمود است. دیوان کیفری بین‌المللی مربوط به آینده می‌باشد یعنی تمامی جرائم بعد از لازم‌الاجراء شدن اساسنامه را در بر می‌گیرد.

در روزهای پایانی گردآوری این کتاب در حال نوشتن سه مقاله‌ای همسو با موضوع فصل هشتم هستیم، که در چاپ دوم آنرا به این کتاب اضافه خواهیم کرد در این بخش ابعاد مختلفی که وزارت خارجه کشورمان ضروری است، قبل از پیوستن به دیوان کیفری بین‌المللی مورد بررسی قرار دهد، واکاوی شده است. نظرات موافقان و مخالفان پیوستن به دیوان آورده شده، رویه طرح پرونده‌ها در دیوان شرح داده شده و همچنین پرونده‌های رسیدگی شده در دیوان مورد بررسی قرار گرفته است، شیوه عمل و تعاملات شورای امنیت با دیوان و نگرانی از استفاده ابزاری قدرتهای بزرگ از دیوان واکاوی شده، همچنین طرز عمل و رویه دولت ایالات متحد آمریکا با دیوان مورد بررسی قرار گرفته است. بعد دیگری که لازم به بررسی می‌باشد، تطبیق و یافتن تناقضات مواد دیوان با قوانین کشورمان و شرع مقدس اسلام می‌باشد که در این زمینه نیاز به کمک و هم‌اندیشی متخصصان حقوق داخلی می‌باشد. امید است این مطالب در خصوص اینکه

آیا پیوستن به دیوان کیفری بین‌المللی فرصت است یا تهدید، راه‌گشای مجریان سیاست خارجی کشورمان باشد.

در پایان لازم می‌دانم از رهنمودهای ره‌گشای دکتر محمدجواد جعفری استاد محترم رشته حقوق دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه در گردآوری و تألیف این کتاب کمال قدردانی را بنمایم.

۱۳۹۶/۲/۲۵

محمد آقامحمدی

www.ketab.ir